

Kollektivtrafikenheten

Allmän trafikplikt i Örebro län

Allmän trafikplikt i Örebro län
Författare: Malte Lovén
Diarinummer: 22RS182

Förord

På uppdrag av Transportstyrelsen ska varje regional kollektivtrafikmyndighet varje år publicera en samlad rapport om den allmänna trafikplikten. Den ska redogöra för de kompensationer den regionala kollektivtrafikmyndigheten betalar ut till kollektivtrafikföretagen som kör trafiken.

Från och med 1 januari 2017 har Transportstyrelsens tillsynsmandat utökats till att även omfatta efterlevnad av artikel 7.1 i EU:s kollektivtrafikförordning. Transportstyrelsen blir uppdragsgivare till den här sammanställningen, samt den myndighet som överser att den här sammanställningen görs och skickas in varje år.

Rapporten innehåller en beskrivning av de trafikpliktsbeslut som fattats till och med 31 december 2021 inriktningen för trafiken i respektive beslut, samt den ekonomiska omfattningen.

Rapportens har sammanställts av Malte Lovén. Praktikant
Kollektivtrafiksenheten, Region Örebro län.

Fredrik Eliasson
Kollektivtrafikchef
Region Örebro län

Innehåll

1.	Inledning	5
1.1	Disposition	5
2.	Trafikplikt & Regional kollektivtrafikmyndighet.....	6
2.1	Trafikplikt	6
2.2	Regional kollektivtrafikmyndighet (RKM)	6
3.	Allmänna trafikpliktsbeslut	7
3.1	Busstrafik.....	7
3.1.1	Norra Örebro län.....	7
3.1.2	Nordvästra Örebro län	7
3.1.3	Västra Örebro län	8
3.1.4	Stadsbusstrafiken i Örebro	8
3.1.5	Örebro centralt region.....	8
3.1.6	Södra Örebro län	8
3.2	Tågtrafik	9
3.2.1	Tåg i Bergslagen	9
3.2.2	Mälardalstrafik	9
3.2.3	Värmlandstrafik	9
3.2.4	Västtrafik/Kinnekulletåget.	10

1. Inledning

På uppdrag av Transportstyrelsen ska varje ansvarig kollektivtrafikmyndighet publicera en rapport om den allmänna trafikplikten inom sitt behörighetsområde varje år. Rapporten ska utreda kompensationer och ersättningar som de kollektivtrafikföretag som ansvarig kollektivtrafikmyndighet har avtal med om att köra kollektivtrafiken. Förekommer det fall av beviljade ensamrätter så kommer dess art och utformning att beskrivas i den här rapporten. Region Örebro län samarbetar med ett flertal andra regioner och har trafikpliktsbeslut tillsammans med andra regioner, vilket främst inom tågtrafiken.

1.1 Disposition

- Rapporten kommer gå igenom vilken roll Region Örebro län som kollektivtrafikmyndighet spelar i trafikpliktsbeslutstagande.
- Trafikplikts innebörd och hur den är utformad inom länet.
- Existerande trafikpliktsbeslut i länet och över länsgränsen.
- Existerande avtal, ersättningar & kompensationer

2. Trafikplikt & Regional kollektivtrafikmyndighet

2.1 Trafikplikt

2012 kom den nya kollektivtrafiklagen. I samband med den infördes trafikplikt.

Trafikplikt är det åtagande den regionala kollektivtrafikmyndigheten åtar sig för en del av länet där det bedöms att en välfungerande kollektivtrafik är viktig för den regionala utvecklingen. Begreppet härledes från engelskans ”Public service obligation” vilket direktöversätts till ”offentligt åtagande”. När regionen beslutar om trafikplikt, inom en viss geografisk yta, innebär det att regionen kliver in och garanterar medborgarna att det ska finnas kollektivtrafik där. Trafikpliktsbesluten är uppdelade för olika områden i länet. I nuvarande läge har Region Örebro län 6 trafikpliktsbeslut gällande buss och tågtrafik.

Region Örebro län har som riktlinje att trafikplikten beslutas om två år innan trafikstart. Efter beslut om trafikplikt sker upphandling alternativt tilldelning. Därefter ska det finnas tid för det företag som fått uppdraget att förbereda sig rent praktiskt, vilket kan innebära rekrytering, inköp av bussar, utbildningar etc. Innan trafikpliktsbeslutet tas ska den regionala kollektivtrafikmyndigheten ha samråd om att de planerar att ta beslut om allmän trafikplikt.

Beslut om allmän trafikplikt tas utifrån de riktlinjer som är upprättade i trafikförsörjningsprogrammet. Därav blir trafikpliktsbesluten ett viktigt verktyg att uppnå målen och riktlinjerna.

2.2 Regional kollektivtrafikmyndighet (RKM)

Region Örebro län är den regionala kollektivtrafikmyndigheten i Örebro län. Inom Region Örebro län har Samhällsbyggnadsnämnden tilldelats rollen som RKM. Nämnden består av folkvalda politiker, således är det folkvalda som fattar beslut om trafikplikt.

RKM hindrar inte en kommersiell aktör att verka inom ett område där det finns ett etablerat trafikpliktsbeslut. Det kan vara fördelaktigt för alla inblandande om det även finns lokala kommersiella åkerier.

3. Allmänna trafikpliktsbeslut

Trafikavtal som ingicks innan lagen tillkom 2012 saknar trafikpliktsbeslut. I takt med att dessa avtal löper ut tas det trafikpliktsbeslut för de geografiska ytor som det idag existerar trafikavtal men inte trafikpliktsbeslut. Det innebär att det idag finns områden i Örebro som har trafikavtal men inget trafikpliktsbeslut.

3.1 Busstrafik

3.1.1 Norra Örebro län

Trafikpliktsbeslut gäller för den norra delen av länet. Huvudstråket som påverkas av beslutet är Örebro – Lindesberg – Kopparberg/Fellingsbro. Den nya trafiken i stråket består av åtta allmänna kollektivtrafiklinjer trafikerade med buss. Med fokus på att erbjuda pendlingsmöjligheter samt möjlighet till fritidsaktiviteter och serviceärenden. Beslut om allmän trafikplikt ska ses som ett verkställighetsbeslut av de intentioner som kommer till uttryck i trafikförsörjningsprogrammet. Detta beslut var också en konsekvens av tidigare beslut om ”budget i balans”, som innebär en reducering av utbudet i jämförelse med tidigare trafik. Beslutet togs Januari 2020 och verkställdes sedan i samband med tidtabellskiftet i december 2021.

3.1.2 Nordvästra Örebro län

Trafiken i området Örebro-Nora respektive Örebro-Hällefors trafikeras med åtta allmänna kollektivtrafiklinjer varav tre landsbygdslinjer, fyra regionlinjer samt en expressbusslinje. Expresslinjen har som huvudsakligt syfte att erbjuda snabba arbets- och studiependlingsmöjligheter. Regionlinjerna i stråket har som huvudsakliga syfte att erbjuda arbets- och studiependlingsmöjligheter för boende i eller på vägen mellan de större tätorterna. Landsbygdslinjerna i stråket har som huvudsakliga syfte att erbjuda resmöjligheter för boende i områden utanför tätorterna. Trafikupplägget härstammar från tiden innan nuvarande kollektivtrafiklag och grundas således inte i något trafikpliktsbeslut.

I december 2020 fattade Samhällsbyggnadsnämnden beslut om trafikplikt för området. Trafikpliktsbeslutet innebär en mindre reducering av trafiken, men syftar i huvudsak till att skapa ett tydligare och mer strukturerat trafikupplägg. Trafikpliktsbeslutet är planerat att verkställas i mitten av december 2022.

3.1.3 Västra Örebro län

Nu gällande trafikpliktsbeslut avseende har sin huvudsakliga grund i det trafikkoncept som togs fram inom ramen för projektet MerKoll. Det omfattar västra delen av Örebro län och de områden som i störst utsträckning påverkas är Karlskoga tätort samt mellan Karlskoga och Degerfors. Trafikbeslutet omfattas av totalt tio kollektivtrafiklinjer. Beslutet togs i 2020. Jämfört med tidigare trafik innebär beslutet förändringar i stadsbusstrafiken i Karlskoga, samt viss reducering av den regionala busstrafiken.

Det har därefter fattats ett nytt beslut om trafikplikt, som innefattar en reducering av två landsbygdslinjer i Degerfors kommun. Detta beslut är planerat att verkställas i augusti 2022.

3.1.4 Stadsbusstrafiken i Örebro

Trafiken började köras innan den nya lagen tillkom 2012. Därför finns det i dagsläget inget trafikpliktsbeslut kopplat till nuvarande trafikupplägg.

I december 2021 fattades beslut om trafikpliktsbeslut. Trafikupplägget innebär samma produktionsvolym som nuvarande trafik. I huvudsak innebär beslutet en omfördelning av resurser för att allokera mer trafik till de stråk där resandet är störst. Det innebär också en anpassning till trafikkonceptet Bus Rapid Transit, som successivt lanseras under perioden 2021-25 (samt eventuellt kommande etapper därefter). Detta beslut är planerat att verkställas i december 2024.

3.1.5 Örebro centralt region

Trafikpliktsbeslut ingår i ett tidigare trafikpliktsbeslut avseende den västra länsdelen. Beslutet fattades 2015 och verkställdes i augusti 2017. Det omfattar i huvudsak områdena kring Lekeberg-Garphyttan-Örebro. Detta beslut var ett delresultat av projektet Mer-Koll, och innebar bland annat ökad turtäthet i de stråk med störst resandepotential. .

Under 2020 och 2021 har ovan nämnda trafikpliktsbeslut utvärderats, med mindre justeringar i trafikkonceptet som följd. Det nya trafikpliktsbeslutet togs i juni 2021. Den uppdaterade trafiken kommer att dra igång i december 2022.

3.1.6 Södra Örebro län

Trafikpliktsbeslut gäller de södra delarna av länet. Huvudstråken är Örebro-Kumla-Hallsberg-Laxå. Beslutet omfattar elva allmänna kollektivtrafiklinjer

med buss. Stråket har som huvudsakligt syfte att erbjuda arbets- och studiependling för boenden inom de södra delarna av länet.

Trafikpliktsbeslutet innebär en reducering av trafik i jämförelse med tidigare trafikupplägg. Detta som en följd av tidigare beslut om ”budget i balans”.

Beslutet togs i Januari 2020 och verkställdes sedan i samband med tidtabellskiftet i december 2021.

3.2 Tågtrafik

Inom tågtrafiken finns det fyra trafikpliktsbeslut. TiB, Mälardalstrafik, Västtrafik/Kinnekulatåget och Movingo.

3.2.1 Tåg i Bergslagen

Tåg i Bergslagen (TiB) ägs tillsammans av Region Örebro län, Region Gävleborg, Region Dalarna och Landstinget Västmanland, varav varje part äger 25 procent av bolaget. Region Örebro län har tagit beslut om trafikplikt i Tåg i Bergslagen inom myndigheternas gemensamma område. Undantaget är länsgränsen Örebro/Östergötland till Mjölby som ansvarig myndighet i Östergötland beslutat om allmän trafikplikt. Beslutet togs i april 2015.

Region Örebro län har även fattat trafikpliktsbeslut som medger resande med periodbiljetten **Movingo** på Tåg i Bergslagen. Även detta beslutet togs i april 2015.

I november 2021 har Region Örebro län åter fattat beslut om trafikplikt inom myndigheternas gemensamma område. Detta beslut är planerat att verkställas i december 2023 i samband med att nuvarande trafikavtal löper ut.

3.2.2 Mälardalstrafik

Region Örebro län är delägare i Mälardalstrafik. Regionen äger 13 procent av bolaget. Genom detta delar Region Örebro län på ansvar för den upphandlade regionalstågstrafiken tillsammans med kollektivtrafiksmyndigheterna i Uppsala, Stockholms, Västmanlands, Sörmlands och Östergötlands län. Kollektivtrafikmyndigheten i Stockholm län har beslutat om trafikplikten, i en överenskommelse med övriga kollektivtrafikmyndigheter.

3.2.3 Värmlandstrafik

I samarbete med Värmlandstrafik körs tågtrafik mellan Degerfors och Karlstad. Trafiken regleras genom trafikpliktsbeslutet för västra länsdelen.

3.2.4 Västtrafik/Kinnekulletåget.

Tåglinjer mellan relationerna Örebro-Laxå, Mariestad-Hallsberg, Mariestad-Örebro och (Stockholm-) Örebro-Laxå (-Göteborg). Region Örebro län har beslut om trafikplikt för sin del, från Örebro till närmaste station på andra sidan länsgränsen längs Kinnekullebanan, vilket är Gårdsjö. Västra Götalandsregionen har för sin del beslut om trafikplikt på Kinnekullebanan längs sträckan Herrljunga-Lidköping-Mariestad till närmaste station i Örebro län, vilket är Laxå. Beslutet togs i november 2015.